

Het Natuurcanvas

Hét gereedschap om met een andere bril naar je organisatie te
kijken én die te veranderen

~ ter nagedachtenis aan mijn vader ~

Het Natuurcanvas

Rick Lindeman

ISBN: 9789464851625

© 2023, Rick Lindeman

Illustraties: Anithe de Haas, Divisuals

Tekstredactie: Ceciel Bremer, CB Thuis in Taal

Foto's: Jasmijn Weenink, Miriam Hermkens-Janssen,
Jan Louwes, Rick Lindeman

Alle materialen zijn te downloaden op www.hetnatuurcanvas.nl

Uitgever: Mijnmanagementboek

1 Voorwoord

Een aantal jaren geleden fietste ik langs mijn bijenvolk in de lokale buurtmoestuin in mijn woonplaats Utrecht. Ik trof een zwerm aan. De zwerm hing rustig aan de boom. Een zwerm bestaat uit de koningin, samen met de helft van haar bijenvolk. Het was tijd om te vertrekken. De lente was warm geweest en het volk stevig gegroeid. De kast was dan ook behoorlijk vol. Er werden nieuwe koninginnencellen aangemaakt en dan is het op een bepaald moment tijd om te vertrekken.

Alle alarmbellen gaan dan af voor een imker. Normaal probeer je zwermen te voorkomen. Een zwerm die immers door een woonwijk vliegt, zorgt voor paniek bij mijn buurtgenoten. Bovendien ben je dan de helft van je bijen kwijt. Daarnaast heeft een zwerm in het huidige Nederland maar een beperkte overlevingskans. Er zijn weinig geschikte natuurlijke nestplaatsen.

Terwijl ik samen met een andere imker de zwerm ving in een zesramer (een klein bijenkastje) begon ik na te denken. Hoe zouden de bijen eigenlijk een nieuwe plek hebben gevonden als ik ze niet had gevangen? Hoe maken ze dit soort keuzes?

Hier werd het zaadje geplant voor dit boek. Ik bedacht me dat ik mensen kon helpen door voorbeelden als die van de bijen inzichtelijk te presenteren. Hieruit is dit boek en het bijbehorende canvas voortgekomen.

Ik ben destijds met bijen begonnen als reactie op mijn zorgen over de biodiversiteit van ons land, maar ook omdat ik de sociale organisatie van bijen fascinerend vond. Als facilitator van groepsprocessen bij Rijkswaterstaat bestudeerde ik de besluitvorming bij mensen en gebruikte de groepsdynamica om tot een resultaat te komen. Ik raakte gefascineerd hoe deze dynamica bij dieren zou werken.

Naast het observeren van de samenwerking tussen mijn bijen, zijn er natuurlijk vele andere manieren om naar dieren te kijken. Nooit zal ik vergeten hoe ik voor het eerst in Indonesië op het koraalrif dook en voor het eerst zo'n samenwerking van dichtbij zag. Clownvissen die tussen de anemonen bewegen, waarvan beide organismen profiteren. Vissen die tuinieren. Heel verschillende soorten die samenwerken om een andere vis te vangen. Hoe werkte hun samenwerking en wat kunnen wij daarvan leren?

De ervaringen die ik in de praktijk als imker en duiker heb opgedaan, versterk ik in dit boek met de kennis uit mijn werkpraktijk en met wetenschappelijke kennis.

Het bijbehorende *natuurcanvas* is hét gereedschap om samen je vrienden of collega's eens met een andere bril naar je organisatie te kijken en ermee aan de slag te gaan. Je zou het organisatie-ecologie kunnen noemen.

Op die manier hoop ik een uniek inzicht te bieden in wat de natuur voor bedrijven en organisaties kan betekenen en je aan het denken te zetten over je eigen gedrag. Voor de complexe problemen waarvoor wij tegenwoordig staan, kan leren van de natuur wel eens de enige oplossing zijn.

Utrecht, juni 2023
Rick Lindeman



De Auteur met zijn bijen in Oud-Zuilen.
Foto Miriam Hermkens-Janssen

Inhoud

1	Voorwoord	7
2	Inleiding.....	15
	Verder lezen.....	20
3	Leren van de natuur.....	21
	Natuurwaardering.....	22
	Negen perspectieven om de natuur de waarderen	23
	De natuur nadoen.....	24
	Rotmug of menselijke intelligentie.....	27
	Verder lezen.....	29
4	Bijen en Besluitvorming.....	30
	Bijencommunicatie.....	32
	Besluitvorming in de olie- en gasindustrie.....	38
	Twitter, van twieten tot gezoem.....	39
	Lessen rond besluitvorming	41
	Verder lezen.....	42
5	Samenwerkende spreeuwen.....	43
	Spreeuwen in Rome	43

Fietsen in Amsterdam	47
Apenbazen	50
Chimpanseepolitiek.....	51
Ordering van de samenleving	53
Groepsgrootte	54
Wie is jouw alfa-aap tussen de spreeuwen?.....	55
Verder lezen	57
6 Mixende mieren en murenen.....	58
De stad van de mieren	58
Groei van de stad	62
Stabiliteit van een bos	64
De natuur werkt lean.....	66
Maar de natuur is ook agile.....	67
Zes Life Principles vs Lean	69
Samenwerken over grenzen heen	70
Schimmels en bomen.....	72
Uit je bubbel gaan levert resultaat op	73
Verder lezen	76

	Verder kijken.....	76
7	Innoverende ijsvogels.....	77
	Architectuur	77
	Industrial design met ijsvogels.....	79
	Bouwen door evolutie.....	82
	Verder lezen.....	84
8	De homo sapiens.....	86
	De mens domineert.....	86
	...of toch niet?.....	88
	Octopusbreinen.....	90
	Oude wijzen.....	92
	Het reptielenbrein inzetten.....	94
	Beïnvloeden.....	96
	Verder lezen.....	98
	Verder kijken.....	98
9	Het natuurcanvas.....	99
	Een praktisch perspectief.....	99
	Metaforen	99

Het natuurcanvas	102
Besluiten	103
Samenwerken	106
Verbinden.....	110
Vernieuwen	113
Hoe zet ik zo'n sessie op?.....	116
Stappenplan Natuurcanvas-sessie	118
Andere interessante tools.....	123
Verder spelen.....	125
10 Nawoord.....	126
11 Dankwoord.....	127
12 Over de Auteur	128
13 Het Faciliteer Atelier	129

2 Inleiding

Vaak kijk je vanuit je eigen positie naar je werkplek. Dan is het moeilijk om je te verbeelden dat het ook anders kan. Dit boek biedt je een andere bril, die van principe uit de natuur. De natuur ontwikkelt zich immers al miljarden jaren door evolutie en weet zich aan steeds andere omstandigheden aan te passen. Met deze bril en het *natuurcanvas* dat er bij hoort, kan je zelf aan de slag om te komen tot verbeteringen in je organisatie en jouw plek daarin. De bril laat mooie voorbeelden zien uit de natuur die helpen om kritisch te kijken naar je eigen situatie. Met het canvas ontwikkel je vervolgens samen oplossingen.

De mens heeft zich in de afgelopen 500 jaar ontworsteld aan de natuur. Of dat denkt hij in elk geval. In de wereld van iPhones en Tesla's lijkt de natuur verder weg dan ooit. Maar dat lijkt maar zo. De 'wilde stad' is misschien wel biodiverser dan ooit. Overal duikt er leven op, van wilde bloemen langs de weg, groene daken op bushokjes, tot de vossen die steeds dieper onze steden binnendringen.